

Petr Luňák (ed.)

Plánování nemyslitelného

Československé válečné plány
1950–1990

DOKOŘÁN

Petr Luňák (ed.)

Plánování nemyslitelného

**Československé válečné plány
1950–1990**

DOKOŘÁN

Plánování nemyslitelného

Československé válečné plány 1950–1990

Petr Luňák (ed.)

Editor, preface, introductory essay © Petr Luňák, 2019

Kniha vznikla v rámci mezinárodního projektu Parallel History Project on Cooperative Security (PHP).

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Čtvrté vydání v českém jazyce (první elektronické).

Uspořádal, k vydání připravil a úvodní studii napsal Petr Luňák.

Překlady z ruských originálů Jana Váchová, Petr Hofman, Jiří Bílek.

Odpovědný redaktor Marek Pečenka.

Redakce Jaroslava Jiskrová a Jitka Svobodová.

Obálka, sazba a grafická úprava Miloš Jirsa a Michal Puhač.

Konverze do elektronické verze Michal Puhač.

Vydalo v roce 2020 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,

Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz,

jako svou 1057. publikaci (330. elektronická).

ISBN 978-80-7363-995-2

Historik Petr Luňák odkrývá ve strhující knize některá tajemství studené války. Mrazí z nich v zádech...

Le Figaro

Knih *Plánování nemyslitelného...* ukazuje, že jaderná válka zase tak „nepravděpodobná“ nebyla. Váleční plánovači východního bloku po celá desetiletí snili v operačních sálech generálních štábů své sny o rychlém rozdrčení „západních imperialistů“.

Lidové Noviny

Ojedinelá edice dokumentů z českých archivů dokládá, že zábrany, které politici i zdravý rozum přisuzovali západním plánovačům při zahrávání si s jadernými zbraněmi, zcela postrádal jejich protějšek, Sovětský svaz a jeho satelity ve Varšavské smlouvě... Jak Luňák připomíná, v situaci, kdy západní stratégové uznali absurditu možného vítězství v jaderné válce, sovětští maršálové ji chápali jako cestu k vítězství socialismu.

Dějiny a současnost

Mnohé senzace Petra Luňáka jsou pokrytecké výmysly a tendenční lež... Buď z neznalosti nebo ze zlého úmyslu ohlupuje Luňák čtenáře tvrzením, že NATO nikdy neplánovalo útočné operace proti Varšavské smlouvě...

generál Andrej Morozov pro list Komsomolskaja Pravda

Obsah

Předmluva	9
Přípravy východního bloku na válku v jaderném věku (<i>Petr Luňák</i>)	17
Dokument č. 1: Operační směrnice pro první fázi konfliktu, leden–únor 1951	89
Dokument č. 2: Operační směrnice pro činnost po vyhlášení mobilizace, březen 1951	103
Dokument č. 3: Operační plány v roce 1953	115
Dokument č. 4: Operační plán československé armády v roce 1957	123
Dokument č. 5: Operační plány československé armády na počátku 60. let	161
a): Vystoupení náčelníka generálního štábu před Vojenskou komisí obrany ÚV KSČ	163
b): Vystoupení náčelníka generálního štábu před Vojenskou komisí obrany ÚV KSČ	184
Dokument č. 6: Válečný plán Československé lidové armády, říjen 1964	187
Dokument č. 7: Diskuse v československém velení k válečnému plánu z roku 1964, březen 1965	201
a): Referát náčelníka generálního štábu o novém operačním plánu, březen 1965	203
b): Připomínky vedení ministerstva obrany k vystoupení náčelníka generálního štábu, březen 1965	218
Dokument č. 8: Dohoda o rozmístění sovětských jaderných zbraní na československém území, prosinec 1965	233
Dokument č. 9: Otázka sovětských jaderných zbraní na československém území v roce 1968	239
a): Zpráva pro 1. tajemníka ÚV KSČ, květen–červen 1968	241
b): Zpráva pro prezidenta Svobodu, listopad 1968	239

Dokument č. 10: Československý válečný plán z roku 1974	247
Dokument č. 11: Československý válečný plán z roku 1977	253
Dokument č. 12: Československý válečný plán z roku 1986	283
Dokument č. 13: Sovětská instrukce pro vypracování československého válečného plánu, 1988	321
Dokument č. 14: Československé válečné plány z let 1989–1990	329
a): Operační plán použití vojsk Československého frontu, konečná verze	331
b): Operační plán použití vojsk Československého frontu, první verze	355
Příloha č. 1: Snahy o minimalizaci důsledků zničení vltavské kaskády v případném konfliktu, 1961	359
Příloha č. 2: Rozhovory s československými generály, 2003–2004	371
Résumé: Planning of the Unthinkable: Czechoslovak War Plans, 1950–1990	435
Seznam zkratk	438
Redakční poznámka	446

Předmluva

Pro valnou většinu vysokoškoláků mé generace jsou zkušenosti s ozbrojenými silami komunistického Československa neodmyslitelně spjaty se „studiem“ na vojenských katedrách při vysokých školách. Cenou útěchy za tento nenávratně promarněný čas na vojenské katedře Univerzity Karlovy v Praze-Motole byla možnost nahlédnout do uvažování tamního vojensko-pedagogického sboru. Legendární vedoucí učitel několika ročníků studentů filozofické fakulty, podplukovník Miroslav Brabec, který to z pekařského učně dotáhl až „na profesora na čtyři univerzity“, si ještě v roce 1987 stěžoval, že svou vojenskou kariéru skončí, aniž by se projel po Václavském náměstí v bojovém vozidlu pěchoty, když už to „propásl v devětašedesátým“. Optimističtěji se na svět díval nadpraporčík Michal Marcišin, který svým studentům v chvílích dobrého rozmaru radil, aby si v plné polní nechali místo na „zlato, co nakradem imperialistům, až to spustíme“. Před vzrůstající vojenskou silou Západu nás zase varoval podplukovník Josef Mrázek: „Jestli si myslíte, že za Šumavou sedí na pařezu americkéj voják s marlborem v hubě a děvkou na klíně a čeká, až vám se podaří nasadit si plynovou masku, tak se moc mejlíte.“ Tehdy jsme výroky tohoto typu považovali za výplody mozků poškozených léty zahálky a nadměrné konzumace alkoholu. Netušili jsme, do jaké míry ve skutečnosti odrážejí úvahy tehdejších strategií východního bloku.

Tato sbírka dokumentů vychází – k radosti editora i jeho nakladatele – již ve třetím vydání. Vznik edice byl možný díky tomu, že Česká republika jako jedna z prvních zemí někdejší Varšavské smlouvy v plném rozsahu odtajnila veškeré dokumenty týkající se historie východní aliance, především válečné plány. Vzhledem k tomu, že československé dokumenty odrážejí plány sovětské, v si-

tuaci, kdy přístup do ruských vojenských archivů prakticky neexistuje, představují jedinečný zdroj poznání o východní vojenské strategii. Vyplyvá z nich zcela jasně, že zatímco do poloviny 50. let se východní vojenské plánování soustředilo na obranné operace s cílem přenést případný konflikt na území protivníka, transformace sovětské strategie spojená se zavedením jaderných zbraní a bezprostřední zkušenost s napětím kolem Berlína na přelomu 50. a 60. let přenesly důraz na operace útočné. Československé armádě připadl podle sovětských plánů ambiciózní a těžko uskutečnitelný úkol zvítězit nad kvalitními západními vojsky v jižní části SRN a během týdne operovat u francouzských hranic. Tento druh plánů zůstal v platnosti až do Gorbačovovy perestrojky ve druhé polovině 80. let.

Je paradox, že jsem musel kopie kdysi přísně tajných dokumentů Varšavské smlouvy kvůli nedostatku místa ve svém bruselském bytě skladovat ve své kanceláři v NATO, kde jsem od roku 2000 zaměstnán. Výsledky výzkumu o historii Varšavské smlouvy jsou užitečné i v mé současné práci pro NATO, kde mám mimo jiné na starosti projekty prohlubující znalost a pochopení minulosti a současnosti Severoatlantické aliance v zemích bývalého Sovětského svazu. Až příliš často se především v Rusku setkávám s názorem, že Severoatlantická aliance je v podstatě obdobou Varšavské smlouvy, a jako taková by už vlastně ani neměla existovat. To je samozřejmě nesmysl: NATO například nikdy neokupovalo žádnou ze svých členských zemí a skutečností, že vždy respektovalo suverenitu a nezávislost svých členských zemí, vděčí aliance za to, že přežila konec studené války. Válečné plány zde otištěné dostatečně jasně ukazují, že o nějaké větší podobnosti nelze stěžít ani ve vojenské oblasti, protože Západ nikdy útočnou operaci s cílem okupovat co největší území nepřipravoval.

První dvě vydání Plánování nemyslitelného si získala pozornost odborné a laické veřejnosti doma i v zahraničí. V domácích médiích se diskuse o knize zploštila na otázku, zda u nás byly v době studené války skutečně rozmístěny sovětské jaderné zbraně, jak to plány předpokládaly. Tato sbírka není jednoznačným předmětem doličným, nicméně dokumenty v ní obsažené jejich přítomností nasvědčují. Prosazení útočné války jako sovětské strategie na přelomu 50. a 60. let k tomu logicky vedlo a není proč se domnívat, že po sovětské invazi v roce 1968 měla Moskva sebemenší důvod upustit od svého původního rozhodnutí uskladnit na československém území jaderné zbraně.

Jediný vážnější pokus zpochybnit autenticitu dokumentů v této edici se objevil v Rusku, kde byla interpretována jako výplod snažení senzacitivého propagandisty placeného z peněz Severoatlantické aliance. Ruská média ochotně poskytovala prostor nejružnějším pamětníkům a „expertům“, kteří se předháněli v dokazování, že Sovětský svaz se k útoku na Západ nikdy nechystal. To jsem však nikdy netvrdil. Závěr, který nade vše jasně plyne z této edice, je, že pokud by k válce – ať už z jakýchkoli důvodů – došlo, snažil by se Východ prostřednictvím masivní pozemní operace během několika týdnů obsadit západní Evropu s cílem nejen připravit Západ o možnost náležitě odvety, ale také nastolit na obsazených územích komunistické režimy.

Kniha vyvolala značnou pozornost i ve Francii. Vystoupením z vojenských orgánů NATO v roce 1966 si Paříž vymíňovala určité výjimečné postavení v západní alianci. Nicméně dokumenty obsažené v této edici rozhodně nepotvrzují, že by Moskva brala na Francii nějaké zvláštní ohledy.

Jsou zde zveřejněné dokumenty tedy badatelským přínosem a fascinujícím čtením pro fanoušky historie nebo mají nějakou výpovědní hodnotu i pro dnešní hledání adekvátní reakce na Putinovo podkopávání liberálního mezinárodního pořádku, jak se zformoval od počátku 90. let? Budiž řečeno, že s koncem studené války se v uvažování Moskvy změnilo mnohé, ale zdaleka ne všechno. Putinské Rusko je autoritářská země v čele s lidmi s výrazně protizápadním postojem. Dnešní Moskva se díky tomu vojensky i politicky definuje proti Západu.

Jakkoli Rusko není Sovětský svaz, ruské vojenské výdaje jsou dnes podstatně vyšší než před deseti lety: okolo čtyř procent hrubého domácího produktu ročně. A to je proporčně více než Spojené státy s 3,5 procenty a mnohem více než jejich evropští spojenci s 1,5 procentem. Nominálně sice ruské výdaje představují zlomek prostředků vynakládaných členy NATO: méně než čtvrtinu výdajů evropských spojenců a méně než desetinu výdajů Spojených států, na druhou stranu se ruské výdaje vynakládají v cenově nižším prostředí a jejich reálná hodnota je tak vyšší, než by se mohlo na první pohled zdát

Pokud jde o strategii, podobně jako Sovětský svaz se dnešní Rusko soustřeďuje na prioritu pozemních operací jako protiváhu k západní převaze, především ve vzduchu. Nicméně ruské pozemní síly nejsou to, co byly za sovětské i carské éry. Bez rozsáhlejších rezerv a spojenců (ani Bělorusko, ani Arménie nemají příliš chuti pouštět se s Ruskem do případných vojenských dobrodružství) nejsou ruské pozemní síly schopny okupovat rozsáhlá území, jak tomu bylo bě-

hem studené války. A nejsou ani tak koncipovány. Po válce v Gruzii v roce 2008 Moskva opustila sovětskou koncepci mohutných ozbrojených sil založených na mobilizaci ve prospěch menších, mobilnějších a schopnějších formací. Jak ukázala agrese proti Ukrajině, Moskva upřednostňuje hybridní kombinaci vojenského a politického nátlaku a podvrtných operací. Koneckonců i během konfliktu s Ukrajinou se Moskva zdržela masivní invaze předpokládajíc, že po anexi Krymu a s konfliktem na Donbasu povstane proti Kyjevu velká část ruskojazyčných oblastí na východě a jihu země.

Podobnost s uvažováním, které odrážejí dokumenty v této edici, je nejmarkantnější na operační a taktické úrovni. Pokud by ruské vedení došlo k závěru – absurdnímu, ale nikoli zcela nepředstavitelnému – že západní útok je na cestě, vznikl by silný tlak chopit se iniciativy a zaútočit s cílem dosáhnout operačních cílů v prvních dnech případného konfliktu za použití momentu překvapení a nasazení vysoce mobilních sil.

Ruská vojenská síla se dnes koncentruje v bezprostřední blízkosti ruských hranic, včetně Pobaltí. Podél své hranice je Rusko schopno zformovat a nasadit významnou údernou sílu, se kterou je třeba počítat. To se týká především baltských členů NATO. I přes nedávné rozmístění spojeneckých jednotek tam má Rusko dostatek vojenských kapacit výrazně omezit – především v počáteční fázi případného konfliktu – schopnost aliance poskytnout svým členům dostatečnou oporu. Nicméně tyto ruské počáteční schopnosti by se s případným pokračováním konfliktu rychle ztenčily, což opět svědčí pro rapidní akceleraci ze strany Ruska v počátečním stadiu.

Vzhledem ke své inferioritě v nejaderné oblasti je pravděpodobné, že Rusko by sáhlo k jaderným zbraním jako první. Dokonce se objevují spekulace, že Moskva vnímá možnost použít omezené množství jaderných zbraní – například jako důsledek „havárie“ či „nehody“ – jako varování vedoucí k deeskalaci případného konfliktu.

Dnes, stejně jako za studené války, jsou důležité nejen počty a kvalita vojáků a zbraňových systémů, ale také připravenost je použít. V tomto ohledu zavdává nedávná zkušenost málo důvodů k optimismu. Moskva soustavně používá svou vojenskou sílu nejen k ovlivnění zemí ve svém okolí, ale pokud se takový přístup mine účinkem, i k přímé vojenské akci, jako tomu ostatně bylo v roce 2008 v Gruzii a od roku 2014 na Ukrajině.

A stejně jako za studené války bude postup ruských ozbrojených sil záviset na politickém vedení. Právě zde tkví největší nebezpečí

pro budoucnost. Ideologizované chápání světa poskytuje současnému ruskému vedení analytický rámec pro chápání jednání Západu. Putinské vedení žije v dojmu, že Západ usiluje v Rusku o vnitropolitickou změnu a vpsledku o likvidaci Ruska jako významného mezinárodního aktéra. Tím se vytváří prostor pro zcela pokřivené vnímání jednání druhé strany včetně zveličování – zhusta z utilitárních vnitropolitických důvodů – údajných hrozeb, které mohou vyvolat neadekvátní reakci Kremlu...

Tato edice vznikla i díky mezinárodnímu projektu Paralelní dějiny NATO a Varšavské smlouvy zřízeného Archivem národní bezpečnosti při Univerzitě George Washingtona ve Washingtonu, D. C. (Projekt pokračuje od roku 2006 pod názvem Parallel History Project on Cooperative Security). Díky neúnavné činnosti amerického historika českého původu Vojtěcha Mastného, který jej spustil, jsou dnes prostřednictvím internetu k dispozici tisíce stránek kdysi supertajných dokumentů produkovaných oběma aliancemi.

Měl jsem to štěstí, že mne Vojtěch Mastný v roce 1999 požádal o spolupráci při získávání přístupu k československým dokumentům. V následujících letech jsem s podporou Ústavu mezinárodních vztahů a Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky bádal ve Vojenském ústředním archivu a pokračoval ve Vojtěchově korespondenci s ministerstvem obrany a generálním štábem ve snaze získat nové a nové písemnosti. Přístup všech těchto institucí byl příkladný a bez jejich promptní reakce stejně jako vynikajících studijních podmínek ve Vojenském ústředním archivu by tato kniha vůbec nemohla vzniknout.

Jádro této sbírky edice tvoří dokumenty uložené ve Vojenském ústředním archivu v Praze, především ve fondu Varšavská smlouva, který vznikl v roce 1998 výběrem ze všech ostatních sbírek Vojenského ústředního archivu. Záměrem při vytvoření tohoto fondu bylo shromáždit všechny materiály relevantní k historii Varšavské smlouvy. Samostatnou a nejdůležitější částí fondu jsou dokumenty z operační místnosti generálního štábu, převedené v roce 2001 do archivu na mou žádost.

Dokumenty v této edici se mnou s příkladnou pečlivostí připravily k tisku pracovnice edičního oddělení Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR Jitka Svobodová a redaktorka Jaroslava Jiskrová. Kopie těchto a dalších dokumentů z Vojenského ústředního archivu

spolehlivě pořizovaly archivářky Margita Kolenová a Marie Babáková. Dvě přílohy jsou výsledkem badatelského úsilí talentovaného vojenského historika Karla Siebera. První je dokument z roku 1961 o plánovaném snížení hladiny vody ve vltavských přehradách, druhou přílohu představuje výběr z rozhovorů s československými generály, vedených v rámci projektu Paralelních dějin.

Svazek uvádí do historického kontextu studené války má studie, kterou v různých stádiích četli a komentovali mí kolegové a přátelé. Prvními z nich byli čtenáři všech mých textů – někdejší náměstek generálního tajemníka NATO a současný český velvyslanec při NATO Jiří Šedivý a zakladatel a jednatel nakladatelství Dokořán Marek Pečenka. Na některé formulační nepřesnosti mne upozornil dnes už přední český historik Vít Smetana z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Ústavu pro soudobé dějiny, již zmíněný Karel Sieber a vojenský historik Pavel Minařík. Cenné komentáře poskytl též dr. Oldřich Tůma, někdejší ředitel Ústavu pro soudobé dějiny, stejně jako historik, diplomat a někdejší ministr zahraničí Jaroslav Šedivý. Téměř hotový text zhlédl svým náročným okem rovněž Vojtěch Mastný. S rozluštěním řady dobových vojenských zkratk mi pomohl někdejší velitel Západního vojenského okruhu Československé lidové armády, generál v. v. Mojmír Zachariáš. Poděkování patří i mé ženě Karin, která s tolerancí sobě vlastní snáší léta, kdy část našich dovolených pohlcuje můj archivní výzkum, a srdnatě čelí i mým špatným náladám, když onen výzkum nepokračuje, jak bych si představoval.

*Petr Luňák,
Brusel, červen 2019*

Přípravy východního bloku na válku v jaderném věku

I. ÚVOD

Pro historika je vždy těžší vysvětlovat, proč k nějaké události nedošlo. Skutečnost, že studená válka nikdy nepřerostla ve válku horkou, bývá často vysvětlována jako šťastný důsledek stability bipolárního systému studené války. Nicméně dokumenty zpřístupněné po roce 1989 dávají málo důvodů k nostalgii po studené válce i těm, kteří měli to štěstí žít na svobodné straně železné opony. Studená válka v sobě měla přinejmenším tolik nestability jako stability.

Řada otázek je a asi už zůstane předmětem debaty. Jakou roli hrály ve studené válce jaderné zbraně? A byly to jaderné zbraně, anebo naopak posílení významu konvenčních zbraní v západní strategii od 70. let, které zasely v sovětském velení pochyby o schopnosti uskutečnit své ambiciózní válečné plány? Jak reagovalo sovětské politické vedení na proměny západní strategie? Jaký vliv mělo sovětské vedení na sovětské vojenské plánování a potažmo na plánování Varšavské smlouvy? A v případě, že by válka skutečně vypukla, byl by Východ schopen své plány naplnit? Vzali by na sebe sovětští vůdci zodpovědnost za uskutečnění plánů na vítězství v jaderné válce se všemi důsledky?

Stejně zajímavé jsou i otázky týkající se organizace Varšavské smlouvy jako takové. Byla Varšavská smlouva skutečně jen kulisou pro sovětský diktát, anebo poskytovala spojencům možnost realizovat vlastní představy, mnohdy neméně pomýlené? A jak se Varšavská smlouva proměňovala v čase?

Československá armáda hrála v sovětských vojenských úvahách důležitou, ale nezáviděníhodnou roli. Od prosazení útočné strategie na přelomu 50. a 60. let měla bleskově porazit západní vojska rozmístěná v jižní části SRN s cílem dosáhnout během několika dní území Francie. Pochod na Západ se měl odehrát až do roku 1968 jen s velmi

malou účastí a podporou sovětských vojsk, která se soustředila na důležitější, severní strategický směr. Tento úkol byl vzhledem k vzrůstajícím schopnostem Západu těžko splnitelný i po sovětské okupaci v roce 1968 a následném rozmístění sovětských jaderných zbraní na československém území. Přesto zůstal součástí československých vojenských plánů až do Gorbačovovy perestrojky.

Vojenské plány publikované v tomto svazku jsou uceleným a cenným dokumentem východního vojenského uvažování. A to přestože o celkovém charakteru sovětské strategie budeme mít zcela jasno až po – zatím nedohlédnutelném – zpřístupnění sovětských vojenských archivů.

II. STALINOVA LÉTA (1945–1953)

Stalin nepochyboval o agresivních úmyslech západního bloku, nicméně v prvních letech po druhé světové válce byla jeho odpověď na formování západní aliance především politická, nikoli vojenská. Na vyhlášení Marshallova plánu v létě 1947 zareagoval založením Informbyra na podzim téhož roku. Na výstražné gesto během berlínské blokády přemístit do Británie americké bombardéry odpověděl sovětský vůdce skutečně jen jako na gesto – možná i protože letouny ve skutečnosti nebyly uzpůsobeny nést jaderné zbraně.

Sovětské vojenské plány té doby byly zcela defenzivní povahy. Například podle plánu z roku 1946 pro sovětská vojska v okupační zóně v Německu měly sovětské jednotky v případě napadení hájit hlavní linii obrany 50 až 100 kilometrů na východ od hranice zóny, aniž by se pokusily o protiútok.¹

Stejně tak byly západní plány založeny na obranném uvažování. Americké plány počítaly v té době v podstatě se scénářem nedávno skončené války, tj. osvobozením obsazené Evropy. Přestože Stalin věděl o obranném charakteru současných západních plánů díky svým početným špiónům, nebyl uklidněn. Ve svém přesvědčení o agresivních úmyslech imperialistů si sovětský vůdce nedokázal vysvětlit absenci ofenzivních plánů jinak než jako důsledek toho, že Západ došel k závěru, že by pro něj takovýto útok nebyl v daný okamžik výhodný. V tomto duchu Stalin v polovině roku 1949 prohlašoval, že válka je

---

¹ Оперативный план действий Группы советских оккупационных войск в Германии, 5. 11. 1946, Военноисторический журнал, 1989/2, s. 27–31.

prozatím nepravděpodobná, protože nikdo není dost silný na to, aby ji vyhrál.²

Jestliže Moskva měla výhodu poměrně podrobné znalosti ohledně vojenské síly, respektive slabosti potenciálního protivníka, Západ srovnatelnými informacemi nedisponoval a byl odkázán na více či spíše méně přesné odhady. Kombinací útržkovitých znalostí a diskutabilních vyhodnocovacích metod došly americké zpravodajské služby na sklonku 40. let k závěru, že Sovětský svaz má v Evropě 175 plně bojeschopných divizí. Podle tehdejších dokumentů NATO by se tato respekt budící armáda mohla pokusit bleskově dosáhnout atlantského pobřeží, Středomoří a Blízkého východu. Kromě toho by podle těchto zkršených odhadů ještě byla schopna útočit na klíčová vojenská zařízení v Kanadě, Spojených státech a na Aljašce, a to při zachování dostatečných rezerv.³

Tyto závěry ohledně sovětských sil, vycházející z pochybné zásady, že „divize existuje, pokud neexistují tři důkazy o opaku“, opomíjely skutečnost, že podstatná část těchto divizí byla na rámcových stavech, které měly být doplněny až mobilizací. Někteří revizionističtí historikové došli dokonce k závěru, že západní odhady byly záměrně nadhodnocovány s cílem přesvědčit americké vedení o nutnosti zachovat americkou vojenskou přítomnost v Evropě a poskytnout více finančních prostředků pro konkurující si složky amerických ozbrojených sil. Pokud na Západě docházelo k nějaké manipulaci odhadů ohledně poměru sil mezi Západem a Východem, pak paradoxně v opačném duchu – byly drženy v tajnosti, aby nevyvolaly paniku.⁴

Západní odhady sovětských sil byly sice přemrštěné, ale i tak měl Sovětský svaz na zemi proti Západu značnou převahu. Severokorejská invaze proti Jižní Koreji v červnu 1950 navíc dávala na první pohled za pravdu těm, kteří tvrdili, že sovětské hrozbě je třeba čelit nejen politicky, ale i vojensky, neboť Stalin by se prý mohl pokusit o zopakování korejského scénáře i na Starém kontinentu. Souhlas Moskvy se severokorejským útokem proti Jižní Koreji byl založen na

² Vojtech Mastny, NATO in the Beholder's Eye: Soviet Perceptions and Policies, 1949–1956, Cold War International History Project Working Paper No. 35, 2002, s. 18.

³ MC 14 (březen 1950), in: Gregory Pedlow, NATO Strategy Documents, 1949–1969, Brussels 1997, s. 92.

⁴ Vojtech Mastny, Imagining war in Europe: Soviet strategic planning, in: Vojtech Mastny – Sven Holtsmark – Andreas Wenger, War Plans and Alliances in the Cold War, New York 2006, s. 16.

chybném, ale nikoli nelogickém závěru, že Spojené státy zůstanou v případném konfliktu stranou. Ještě na počátku roku 1950 totiž zařadil americký ministr zahraničí Dean Acheson Koreu mimo oblast amerických zájmů. V obdobném duchu také argumentoval severokorejský vůdce Kim Ir-sen tváří v tvář nechuti Mao Ce-tunga riskovat vítězství komunismu v Číně případným konfliktem s respekt budící Amerikou.⁵ Americkou neangažovanost v Evropě bylo však stěží možné očekávat.

Postupná transformace NATO z politické aliance v integrovanou vojenskou strukturu po vypuknutí korejské války a počátky diskusí o zapojení SRN do obrany Západu na podzim 1950 bezprostředně neovlivnily poměr sil mezi Západem a Východem. Význam formující se západní aliance spočíval v prvních letech především v tom, že snížila míru nejasnosti ohledně amerického zapojení do případného konfliktu v Evropě.

Sovětský vůdce opět interpretoval formování západní aliance po svém, když se údajně obával západní odvety za severokorejský vpád, a to v podobě možného vojenského zásahu proti Československu.⁶

Jakkoli střet na Korejském poloostrově neprobíhal podle Kimových a Stalinových původních představ a mezinárodní koalice v čele s Američany pohřbila naděje na bleskové sjednocení Koreje pod komunistickou vládou, nepotvrdila se po čínském vstupu do války na podzim 1950 ani schopnost USA dovést válku k brzkému vítězství. Jak přesvědčivě argumentuje Vojtěch Mastný, kdykoli se štěstěna na korejském bojišti přiklonila na stranu Západu, vykazovala Moskva mnohem více obezřetnosti z obavy, aby Američané nevyužili své převahy v Asii ke změně poměrů v Evropě. Naopak, když se vítězství v dlouhé válce přiklánělo k vlastním spojencům, chovala se Moskva v Evropě mnohem troufaleji.⁷

Není možné s určitostí říci, jaké byly Stalinovy představy o příští válce. Jeho přesvědčení o nevyhnutelnosti konfliktu mezi Západem a Východem v kombinaci s notorickou schopností nesprávně odhadnout situaci mohly ale v každém případě dovést svět na pokraj katastrofy.

Na schůzce s komunistickými pohlaváry v Moskvě v lednu 1951 vyzval Stalin přítomné k „vybudování moderních a silných armád,

---

⁵ Viz např. Sergei Goncharov – John W. Lewis – Xue Litai, *Uncertain Partners: Stalin, Mao, and the Korean War*, Stanford 1993, s. 130–167.

⁶ Khrushchev Remembers: *The Last Testament*, Boston 1974, s. 189.

⁷ V. Mastný, *NATO in the Beholder's Eye*, s. 22.